

Vastgesteld ... maart 2009

Binnen de vaste commissies voor Financiën en voor Justitie hebben enkele fracties de behoefte om de staatssecretaris van Financiën en de minister van Justitie over de reorganisatie van de douane enkele vragen en opmerkingen voor te leggen.

De vragen en opmerkingen zijn op 6 maart 2009 aan de staatssecretaris van Financiën en de minister van Justitie voorgelegd. Bij brief van ... zijn ze door de staatssecretaris van Financiën en de minister van Justitie beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Blok

De adjunct-griffier van de commissie,
Basten

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

Hoe verloopt de discussie over de authorised economic operator-certificering (hierna: AEO)? Hoe wordt omgegaan met zekerheidstelling van een AEO-bedrijf? En hoe zal het boete-instrument worden gehanteerd?

Hoe worden de ontwikkelingen met betrekking tot horizontaal toezicht precies meegenomen in de reorganisatie van de Douane?

Kunnen de staatssecretaris van Financiën en de minister van Justitie reageren op de stelling in De Telegraaf van 4 februari 2009: «volgens de Koninklijke marechaussee, eigen personeel én alle vakbonden zet de nieuwe controlemethode de sluisen open voor de misdaad»? Worden er voldoende waarborgen ingebouwd om misbruik tegen te gaan? Zo ja, welke?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De douane is sinds eind 2006 bezig met een reorganisatie. Deze reorganisatie loopt samen met grote veranderingen in de dienstverlening, waarbij bedrijven hun goederenafhandeling en administratie kunnen certificeren en het contact met de douane grotendeels gedigitaliseerd wordt. Ook wil de douane de samenwerking met andere diensten verbeteren, waardoor controles door meerdere diensten geïntegreerd uitgevoerd kunnen worden

De leden van de fractie de PvdA vinden het een goede zaak dat de douane door middel van certificering en digitalisering de administratieve lastendruk wil verminderen. Douanecontroles en stempels zijn immers geen doel op zich, maar een middel om goederenstromen inzichtelijk te houden, veiligheid te vergroten en criminaliteit te bestrijden.

Bij de leden van de fractie van de PvdA bestaat echter de vrees dat de vernieuwing van de douanewerkzaamheden en de reorganisatie geen gelijke pas houden. Alle douaneposten aan de douanegrenzen staan op de nominatie opgeheven te worden, waarna er nog drie locaties overblijven in Rotterdam, Schiphol en het Waddengebied. De ontwikkelingen met certificering lijken tegelijk langzamer te verlopen dan gewenst en ook nog niet alle formaliteiten kunnen digitaal afgehandeld worden. Hierdoor bestaat het risico dat het toezicht sneller wegvalt dan de alternatieven ontwikkeld worden.

Dit met alle negatieve gevolgen van dien. De criminaliteit zal toenemen, belastinginkomsten worden gemist en de Nederlandse concurrentiepositie zal verslechteren. Ook de PvdA fractie zich zorgen dat de werkdruk bij marechaussee en politie zal toenemen. Zeker nu de huidige economische crisis voor grotere criminaliteit kan gaan zorgen.

Daarom zouden de leden van de fractie van de PvdA graag de volgende vragen beantwoord zien:

Wat is de huidige stand van zaken van de reorganisatie van de douane? Klopt het dat al werkzaamheden van de douane in het binnenland zijn overgebracht naar Rotterdam en Amsterdam?

Welke vervolgstappen zullen wanneer in de komende periode worden ondernomen als het gaat om veranderingen bij de douane?

Hebben er, als reactie op ontwikkelingen in en buiten de douane, nog aanpassingen plaatsgevonden in de oorspronkelijke reorganisatieplannen?

Is er een risicoanalyse uitgevoerd van het nationale reorganisatieproject en de aanverwante processen op Europees en internationaal niveau? Zo nee, wilt u die alsnog uitvoeren?

In hoeverre sluit de AEO-certificering al aan op de eisen die douaneautoriteiten buiten de EU stellen? Zijn hier vorderingen in?

Wat zijn de kosten die de douane moet maken voor de reorganisatie en de ondersteunende automatisering?

Welke partijen zijn betrokken bij de veranderingen van de douane? Hoe wordt gewaarborgd dat de veranderingen van de reorganisatie bij de douane zorgvuldig worden ingevoerd.

Wordt voldoende gebruik gemaakt van initiatieven vanuit het Ministerie van Economische Zaken en vanuit de wetenschap (bijvoorbeeld IT-AIDE vanuit de VU Amsterdam).

Wat zijn de ervaringen tot nu toe met de AEO-certificering van exporteurs?

Hoeveel bedrijven zijn er inmiddels gecertificeerd, voldoet dit aan de verwachtingen en welk percentage van de externe handelsstromen is hiermee gemoeid?

Welke eisen worden er gesteld aan de verkrijging van het AEO-certificaat en hoe wordt de naleving van deze eisen gecontroleerd?

Mag er ook controle op de naleving van deze eisen gedaan worden bij buitenlandse exporteurs die door hun eigen douane gecertificeerd zijn?

Welke kosten zijn er voor bedrijven gemoeid met certificering?

Welke voordelen zijn er verbonden aan de certificering en de automatisering van gegevensstromen?

Lukt het in de praktijk voldoende om de faciliteiten die aan de AEO-certificering gekoppeld te zijn ook waar te maken? Denk hierbij aan voorrang bij inspectie die onmogelijk gemaakt wordt door de plaats van de container in de stack.

Voldoet de AEO-certificering aan de behoefte van exporteurs? Zo nee, hoe wordt ervoor gezorgd dat dit in de toekomst verbetert?

Welke AEO faciliteiten worden wel en niet aan intermediairs toegekend? Waarom niet en wat voor nadeel levert dit op voor kleinere exporteurs, die zelf te weinig omvang hebben om hun administratie en volledige veiligheidssysteem te laten voldoen aan AEO-eisen? Wat is het voordeel van AEO als het niet de volledige keten betreft?

De buitengrens bestaat in Nederland niet alleen uit Rotterdam en Schiphol, maar ook uit de luchthavens Maastricht-Aachen Airport, Eindhoven-Airport en Groningen-Airport. Verder bevinden zich in het westen en noorden meerdere zeehavens, die mogelijk alleen maar interessanter worden voor criminele activiteiten. Hoe zal de Douane op deze delen van de buitengrens aanwezig zijn? Is er fysieke aanwezigheid in bijvoorbeeld Vlissingen, Amsterdam en Den Helder?

Wat zijn de openingstijden van de douane in Rotterdam en Schiphol, kan men daar 24 uur per dag voor aangiften terecht?

Er is sprake van een mogelijk blijvende aanwezigheid in het Waddenzeegebied waar zich ook zeehavens bevinden? Hoe ver is de besluitvorming rond dit onderwerp?

De douane vervult ook toezichtstaken op het gebied van veiligheid, gezondheid, economie en milieu. Wil de Douane die taken ook in de toekomst blijven vervullen? Zo nee, op welke wijze worden deze toezichtstaken afgestoten en door wie worden ze in de toekomst uitgevoerd? Welke invloed heeft dit op de werkdruk van ondermeer politie en marechaussee?

Houdt de regering ook rekening met een toename in de criminaliteit door het verminderde toezicht van de douane door automatisering/certificering en door fysieke concentratie op een klein aantal locaties? Hoe wil de regering de pakkans voor criminele activiteiten op peil houden of vergroten?

Op welke wijze zal toezicht dat niet aan de buitengrens plaatsvindt georganiseerd worden? Zal hierbij gebruik gemaakt worden van mobiele toezichtbrigades? Hoe zullen die georganiseerd en facilitair ondersteund worden? In welke mate zal dit toezicht nog plaatsvinden?

Heeft controle bij de verlader voor exporteurs voordelen, omdat een controle daar de minste invloed heeft op het logistiek proces? Hoe wordt aan dit belangrijk concurrentievoordeel tegemoet gekomen? Is voorzien in redelijke responstijden bij een controle in het binnenland in verband met aanreistijden?

Klopt het dat de opnamepercentage van bepaalde risicoprofielen is verlaagd? Wat betekent dit voor de kans op controle en kan de regering iets zeggen over de effecten op veiligheid, belastinginkomsten en milieu- en veiligheidsrisico's.

Kan de regering een overzicht geven van douaneformaliteiten die inmiddels digitaal afgehandeld kunnen worden (met inbegrip van procedures van andere controlediensten op het gebied van landbouw en kwaliteitscontroles) en formaliteiten die nog op papier dienen te gebeuren?

Wat is de stand van zaken bij de totstandkoming van horizontaal en integraal toezicht? Welke voordelen biedt deze vorm van toezicht voor bedrijven?

Hoe werken de verschillende inspectiediensten samen en lukt het daarbij om de eigen belangen te overbruggen?

Wordt door de verschillende diensten gebruik gemaakt van één informatiesysteem, of wordt toegewerkt naar integratie van de verschillende systemen? Als voorbeeld van horizontaal toezicht zou de regering misschien in kunnen gaan op de verplichte controle van uitvoer van landbouwgoederen met aanspraak op restitutie op basis van EEG-verordening 386/90.

Hoe ver is de ontwikkeling van een Single Window gevorderd?

Klopt het dat België en Duitsland op een heel andere manier reageren op de ontwikkelingen in de douaneregelgeving, betekent dit dat deze landen nog een belangrijk deel van hun binnenlandse douanekantoren

openhouden? Wat betekent dit voor de dienstverlening aan Belgische en Duitse exporteurs, kunnen die hier voordeel van ondervinden?

Zijn de standaarden voor uitwisseling van gegevens tussen de douanediensten al uitgewerkt en wat is de stand van zaken van de bouw van dit informatiesysteem? In hoeverre is hierbij lering getrokken uit de ervaringen met o.a. SIS II?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

Douanepersoneel maakt zich blijkens mediaberichten zorgen over de gevolgen van de certificering van de goederenstromen. Het zou volgens het personeel kunnen leiden tot een toename in criminaliteit. Delen de staatssecretaris van Financiën en de minister van Justitie deze zorgen en zo ja, hoe wordt daar mee omgegaan? Zo nee, waarom niet?

Hoe zal er in de toekomst op worden toegezien dat gecertificeerde bedrijven de status van AEO ook nog steeds verdienen?

Voor welke periode wordt het AEO-certificaat afgegeven?

Het is de bedoeling om 90% van de goederenstromen te certificeren. Mogen deze goederen überhaupt nog gecontroleerd worden? Zo nee, is het dan werkelijk de bedoeling dat dit soort goederen altijd zonder controle de grens kunnen passeren, ook indien er aanwijzingen zijn dat er wel iets mis is? Zo ja, op basis van welke criteria zal de douane een gecertificeerde goederenstroom toch controleren?

Binnen welk tijdbestek moet het genoemde percentage gehaald zijn? Wat is de stand van zaken?

Wordt deze doelstelling en het bijbehorende tijdsplan door het personeel en door het bedrijfsleven als haalbaar gezien? Zo nee, waarom niet.

Is het tijdsplan in overleg met het bedrijfsleven vastgesteld? Zo nee, waarom niet?

Klopt het dat het tijdsplan inmiddels is aangepast? Zo ja, wat was de reden om het tijdsplan aan te passen?

Door de veranderende aard van de controletaak zal personeel wellicht ook om- en bijgeschoold moeten worden. Wat wordt er gedaan om voldoende expertise op te bouwen?

Wat betekent de voorgenomen concentratie van de douaneactiviteiten bij Schiphol en de Rotterdamse haven voor de controletaken bij andere buitengrenzen (andere vlieg- en zeehavens)? Zal de dienstverlening daar beperkter zijn in kwaliteit en/of beschikbaarheid (openingstijden)? Wat betekent dit voor bedrijven die importeren/exporteren via deze buitengrenzen?

Klopt het dat naar aanleiding van de zorgen van het douanepersoneel er inmiddels in overleg met de personeelsvertegenwoordiging een alternatief reorganisatieplan is opgesteld? Zo ja, kunnen de bewindspersonen de belangrijkste wijzigingen t.o.v. het oude plan aangeven en dit nieuwe plan doen toekomen aan de Tweede Kamer?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

Klopt het, dat de EU «eist» dat de douane zich helemaal stort op de bewaking van de Europese buitengrens? (Telegraaf 1 februari 2009).

Klopt het, dat daarom de binnenlandse controle door de douane wordt afgeschaft, behoudens controles op «niet gecertificeerde bedrijven» en gevallen waarover tips binnenkomen? Zijn er nog andere redenen voor deze voorgenomen nieuwe werkwijze dan «eisen van de EU»? Zo ja, welke?

Hoeveel fiscale misdrijven respectievelijk commune misdrijven zijn de afgelopen vijf jaren opgespoord door douanecontroles die niet aan de buitengrenzen hebben plaatsgevonden (gaarne een opgave per jaar)?

Is er een analyse gemaakt van de gevolgen van de voorgenomen nieuwe werkwijze van de Douane (geen controle meer in het land maar uitsluitend aan de buitengrenzen) voor de opsporing en bestrijding van de misdaad? (gaarne een uitsplitsing naar fiscale misdrijven en commune misdrijven en binnen deze 2 hoofdcategorieën een opgave per delictstype).

Is over de gevolgen van de voorgenomen nieuwe werkwijze van de douane voor de bestrijding van de misdaad, overleg gevoerd tussen de staatssecretaris van Financiën, de minister van Justitie, de minister van Binnenlandse Zaken en koninkrijksrelaties en het Openbaar Ministerie? Zo ja, kunnen de staatssecretaris van Financiën en de minister van Justitie de Kamer uitvoerig informeren over dat overleg? Zo neen, waarom niet?

Wat is de appreciatie van de staatssecretaris van Financiën en de minister van Justitie over het oordeel van een aantal douaniers, dat door de nieuwe werkwijze Nederland de draaischijf wordt van crimineel Europa?

Op welke wijze wordt gewaarborgd dat de «intelligence» over criminele goederenstromen nog in voldoende mate zal worden verkregen?

Wordt er een aparte «intelligence unit» opzetten die informatie over criminele goederenstromen zal vergaren?

Overwegen de bewindspersonen een «meld-smokkel-anoniem»-kliklijn in te stellen?

Op grond waarvan is besloten om de certificering van betrouwbare bedrijven aan het bedrijfsleven over te laten?

Hoe wordt geborgd dat het proces van certificering betrouwbaar zal zijn?

Hoe wordt voorkomen dat de onderwereld binnendringt in en zich meester maakt van gecertificeerde bedrijven? Heeft u daarover overleg gevoerd met de minister van Justitie, de minister van Binnenlandse Zaken en koninkrijksrelaties en het Openbaar Ministerie? Zo ja, wilt u de Kamer uitvoerig informeren over dat overleg? Zo neen, waarom niet?

Kunt u in geldbedragen en in aantallen zaken opgeven hoeveel controlewinst u aan de buitengrenzen verwacht te behalen en hoeveel controleverlies in het binnenland u daarvoor bereid bent voor lief te nemen? Op grond waarvan koestert u deze verwachtingen?

II Reactie van de bewindslieden